

Rejsen til Angola

3 lysbilledforedrag om dejlige mennesker i det fattige Angola

Da freden kom til Angola

Minerydning og gæstfrihed i Angola

Angola er et fantastisk land i det sydvestlige Afrika. Grønt, frodigt og spækket med landminer efter 27 års borgerkrig. Det gør Folkekirkens Nødhjælp nu noget ved.

På min rejse til Angola i 2005 fik jeg mulighed for at besøge Folkekirkens Nødhjælps store minerydningsprojekt, hvor de både rydder miner og uddanner lokale mineryddere. Derfra blev jeg inviteret med på en rejse videre ind i landet.

I firhjulstrækker kørte vi til de fjerneste landsbyer, hvor vi skulle se, hvordan man underviser de voksne og især børnene i at undgå mineulykker. Overalt blev vi meget gæstfrit modtaget. Flere fortalte mig deres livshistorier, og jeg fik lov til at fotografere overalt. Det blev en både rystende og hjertevarm rejse med uforglemmelige indtryk, som jeg med glæde vil bringe videre.

Et foredrag med lysbilleder om minerydning og dejlige mennesker i det fattige Angola.

Kongeriget N'gola

- da portugiserne kom til Angola

På deres sørejser ned langs Afrikas kyst nåede portugiserne i 1483 til kongeriget N'gola.

Vi følger i portugisernes fodspor og oplever det næsten ukendte land Angola gennem 500 år. Portugiserne ville oprette kolonier for at eksportere

slaver til Brasilien. De byggede forter, bl.a. i Luanda, der idag er Angolas hovedstad, men modstanden fra N'gola og de andre gamle kongeriger var hård, og det tog portugiserne over 100 år at erobre kystlandet. Nu begyndte en voldsom udskibning af slaver. Slaverne tog de gamle stammedanse med til Brasilien og skabte karnevallet i Rio. Jeg var heldig at se de originale danse blive danset ved karnevallet i Luena i det indre Angola.

Et foredrag med lysbilleder om kulturmøder i Angola gennem 500 år.

Zambi Zanga

- vores slumkvarter i Angola

I Zambi Zanga bor der over 1/2 million mennesker. Der er ellers masser af plads ude på landet, men borgerkrigen tvang dem bort fra deres landsbyer.

Sammen med den unge brasilianske nonne Joceli kører vi til slumkvarteret Zambi Zanga. Vi skal møde beboere, der arbejder frivilligt for en bedre sundhed for gravide og spædbørn.

Før vi overhovedet kunne gå ind i området måtte jeg tage ur, øreringe og en lille bitte halskæde af, for ikke at provokere med min rigdom.

Vi besøger tre familier, der fortalte om deres liv - og jeg fik lov til at fotografere, hvor kun meget få "hvide" har fået lov at sætte deres ben.

Det er overvældende, dybt rystende og samtidig livsbekræftende at møde beboernes venlighed og imødekommenhed.

Et foredrag med lysbilleder om almindelige mennesker, nyt håb og livet i et slumkvarter i det fattige Angola.



Foredragsholder Bente Grue

Grafisk Formgiver Bente Grue har rejst og boet i Sydeuropa, Mellemamerika, Sydamerika (støttet af DANIDA), Mellemøsten og Afrika (støttet af DANIDA) i sammenlagt mere end 7 år.

På denne baggrund holder hun en lang række foredrag med lysbilleder om sine spændende oplevelser.

Foredragene bærer præg af en stor interesse for den 3. verdens lande og mennesker, livsvilkår og kultur, naturen, økologi og bæredygtig handel.

Se billeder på www.bentegrue.dk

Kontakt Bente Grue: tlf. **86 81 42 33** eller foredrag@bentegrue.dk

Rejsen til Palæstina

2 lysbilledforedrag om livsbetingelser i nutidens Palæstina.

Rejsen til det andet Palæstina

Om mennesker og dagligliv på vestbredden.

I 2005 rejste 12 modne danske kvinder til Palæstina for med egne øjne at se hvordan livsvilkårene er for den almindelige palæstinenser.

Vi bor midt i det myldrende liv inde i selve det gamle Jerusalem. Herfra rejser vi ud for at besøge almindelige mennesker i bl.a. Bethlehem, Hebron, Ramalla og længere nordpå. Vi oplever hvordan det er at leve med Muren, checkpoints og den evige usikkerhed, og alligevel blir vi overalt mødt med den største venlighed og imødekommenhed.

Palæstinensiske Maryam inviterer hjem til overnatning i sit hjem, vi deltager i oliven-plukning, og i en flygtningelejr besøger vi den gamle mand, der synger om sit gamle hjem ved havet. Et stærkt møde med livsbetingelserne i nutidens Palæstina.

Beduinerne i Negev-ørkenen

Et gammelt folk i Palæstina - hvordan lever de idag?

I Negevørkenen i Israel har beduinerne i årtusinder vandret med deres geder, får og kameler. Det er der ikke plads til i et moderne land, og hvad gør de så?

Tag med på rejsen fra Jerusalem ned til det døde hav med det 2000 år gamle jødiske fæstningsværk Masada. Derfra videre sydpå ud i Negevørkenen, hvor 200.000 beduiner idag lever som en glemt minoritet i det moderne Israel.

Vi møder Fatima, der inviterer os indenfor. Hun er selv er beduin og fortæller os om beduinernes livsvilkår idag.

Til ære for os finder hun sin mors smukke hånd-broderede kjole frem, tager den på og forandrer sig fra en moderne kvinde til beduinen med rødder langt tilbage i tiden.

Se billeder på www.bentegrue.dk



Foredragsholder Bente Grue

Grafisk Formgiver Bente Grue har rejst og boet i Sydeuropa, Mellemamerika, Sydamerika (støttet af DANIDA), Mellemøsten og Afrika (støttet af DANIDA) i sammenlagt mere end 7 år.

På denne baggrund holder hun en lang række foredrag med lysbilleder om sine spændende oplevelser.

Foredragene bærer præg af en stor interesse for den 3. verdens lande og mennesker, livsvilkår og kultur, naturen, økologi og bæredygtig handel.

Se billeder på www.bentegrue.dk

Kontakt Bente Grue: tlf. **86 81 42 33** eller foredrag@bentegrue.dk

Økologi, livsvilkår og bæredygtig handel

2 lysbilledforedrag om livsvilkårene for de økologiske bønder i Mellemamerika

Skænk kaffebønderne en tanke

Besøg hos de økologiske kaffebønder i Mexico

Bønderne dyrker jorden som små familiebrug i bjergene, og sælger kaffen til de lokale mellemhandlere til meget lave priser. Derfor må mange rejse ned til de store kaffeplantager som daglejere en del af året.

Her blir der sprøjtet meget, og mange blir syge af det. Derfor har småbønderne nu sluttet sig sammen i andelsbevægelser, så de kan sælge kaffen direkte til vores importører, og de lægger om til økologisk produktion for at beskytte både mennesker og natur.

Jeg fik lov til at følge kaffens vej fra blomst til bønne, og desuden var jeg så heldig at blive inviteret med til den årlige fest for alle kaffebondefamilierne.

Kaffebønderne i det sydlige Mexico er Mam-indianere, direkte efterkommere af de gamle mayaindianere, og de taler stadig mam-sproget.

En glad økobanan fra Costa Rica

På besøg hos de økologiske bananbønder i regnskoven

Costa Rica blir ikke kaldt en bananrepublik for ingenting. Kæmpe landområder er fuldstændig plantet til med bananer. Jeg ville gerne se, hvordan der ser ud inde i plantagene, så en dag stod jeg af bussen ved et tilfældigt bananpakkeri, og spurgte, om jeg måtte kigge mig omkring.

Jeg mødte de imødekommende bananarbejdere og fik et rystende indblik i deres hverdag og livet i plantagerne.

Derfra rejste jeg længere ind i Talamanca-provinsen, hvor jeg boede hos Dimetrio og hans familie, der dyrker økologiske bananer.

Vi sejlede i hans elegante kano - en udhulet træstamme med påhængsmotor - op ad floden til hans junglemarker i bjergene.

Desuden var jeg så heldig at blive inviteret med hele familien til datterens fødselsdag.



Foredragsholder Bente Grue

Grafisk Formgiver Bente Grue har rejst og boet i Sydeuropa, Mellemamerika, Sydamerika (støttet af DANIDA), Mellemøsten og Afrika (støttet af DANIDA) i sammenlagt mere end 7 år.

På denne baggrund holder hun en lang række foredrag med lysbilleder om sine spændende oplevelser.

Foredragene bærer præg af en stor interesse for den 3. verdens lande og mennesker, livsvilkår og kultur, naturen, økologi og bæredygtig handel.

Se billeder på www.bentegrue.dk

Kontakt Bente Grue: tlf. **86 81 42 33** eller foredrag@bentegrue.dk

Rejser i Sydamerika

12 Lysbilledforedrag om indianske kulturer af Bente Grue

Gennem et år rejste og boede jeg i fjerne egne af Andesbjergene og Amazonjunglen, hvor jeg oplevede indianernes liv på nærmeste hold.

1 3000 km. rejse gennem Peru

På rejse gennem Andesbjergene med bus og lastbil, møder Bente Grue og hendes 12-årige søn Inca-indianernes efterkommere og deltager i den årlige byfest. Vi vandrede til fods og red på hesteryg ad øde bjergstier op til den evige sne, over pas i 5000 meters højde og rundt om Perus højeste bjerg. Længere sydpå rejste vi ud til de små landsbyer, hvor indianerne viste os, hvordan de laver deres smukke kunsthåndværk.

2 Historisk rejse gennem Peru

Indianernes mange tusinde år gamle kulturer bliver levende, når vi besøger Chavintemplet (ca.800 f.kr.) og Nazcakulturens gravpladser (ca.0-800 e.kr.), hvor mumierne den dag idag sidder i ørkensandet og betragter os, da det lykkes os at finde ud til dem. Vi besøger Incarigets hovedstad Cuzco og vandrer ad Incaens stier, over pas i 4000 meters højde, til helligdommen Machu Pichu, den skjulte by, der først blev genfundet i 1911.

3 Ecuador set fra en vulkantop

Lysbilledforedrag om en uges vandring gennem de fattige højlandsindlaneres land, op til kratersøen i Quilotoa-vulkanen.

Vi besøger de ugentlige landsbymarkeder, og ser Otavallo-indianernes smukke kunsthåndværk. Derfra rejser vi ned til junglen ved Stillehavskysten, hvor vi møder negerlavernes efterkommere.

4 Dyre- og planteliv på Galapagosøerne

Galapagos-øerne ligger 1000 km. ude i Stillehavet ud for Ecuadors kyst. Her sejlede vi rundt i en lille båd, fulgt af pelikaner og andre søfugle. Når vi gik i land mødte vi flamingoer, bubifugle med blå fødder, varaner, kæmpeskilpadder og søløver, der helt tillidsfuldt lod os komme ganske nær. Vi vandrede over lavasletter, besteg vulkaner og beundrede de mærkværdige plantevækster. Galapagos-øerne er en fantastisk og enestående naturoplevelse.

5 Campaindianerne i Amazonjunglen

Lysbilledforedrag om rejsen over Andesbjergene til Amazonlandet, først med lastbil, siden med kano ad Apurimac-floden, en biflod til Amazonfloden. Vi besøger nybyggerne, der rydder regnskoven for at dyrke kaffe, kakao og cocoblade. Længere inde i Junglen møder vi den oprindelige befolkning, Campaindianerne, og bliver inviteret til at bo hos dem et stykke tid. Vi besøger høvdingen og hans seks koner, og tager med dem på traditionel fisketur.

6 En indianerkvinde fortæller sin livshistorie

Fru Luz er en åben og varm kvinde på 55 år. Hun fortalte os om sit brogede liv, og tog os med ud i bjergene, hvor hun levede som barn. "Jeg var så heldig at komme i skole i 3 måneder, så jeg kan læse en lille smule". Resten af livet har hun arbejdet for at forsørge, først sin mor og små søskende, sidenhen sig selv og sine 4 børn. Hun fandt eller skabte sine jobs med en sjælden opfindsomhed, og har livet igennem bevaret en glæde, som hun gerne deler med sine medmennesker.



Foredragsholder Bente Grue

Grafisk Formgiver Bente Grue har rejst og boet i Sydeuropa, Mellemamerika, Sydamerika (støttet af DANIDA), Mellemøsten og Afrika (støttet af DANIDA) i sammenlagt mere end 7 år.

På denne baggrund holder hun en lang række foredrag med lysbilleder om sine spændende oplevelser.

Foredragene bærer præg af en stor interesse for den 3. verdens lande og mennesker, livsvilkår og kultur, naturen, økologi og bæredygtig handel.

Se billeder på www.bentegrue.dk

Kontakt Bente Grue: tlf. **86 81 42 33** eller foredrag@bentegrue.dk

Rejser i Sydamerika

12 Lysbilledforedrag om indianske kulturer af Bente Grue

7 Helligtrekongersfesten i Andesbjergene

Stillehavskysten i Peru er een lang, gold ørken. Her lever menneskene af havfiskeri eller opdyrker ørkenen ved overrisling. Vi sejler med fiskerne ud på fiskeri og besøger de store fuglefjelde. På kysten møder vi en dreng, der skal hjem til den store, årlige Helligtrekongersfest i en fjerntliggende landsby oppe i Andesbjergene, og vi bliver inviteret med på rejsen. Det blir et møde med overraskende, gamle indianske traditioner.

8 Minearbejdere i Bolivia

I Bolivia fandt de spanske erobrere det berømte sølvbjerg i Potosi. Vi besøgte de statsejede miner, hvor arbejdet er hårdt, men hvor der dog er 8 timers arbejdsdag, lægehjælp ved ulykker og en vis sikkerhed for familien, hvis forsørgeren bliver dræbt. Siden mødte vi Roberto, der var 22 år og havde arbejdet 17 år i minerne. Han smuglede os med ind i de private miner, så vi selv kunne danne os et indtryk af forholdene.

9 Hvorfor vandrer de fra land til by?

Hvad er det, der lokker eller driver i tusindevis af bjergbønder ind mod de store byer? Hvorfor bliver de ikke ude i deres landsbyer, hvor deres forfædre har boet i årtusinder? Vi opsøger bønderne på landet og de fattige i byerne, og får noget af et svar. De fortæller om deres liv, arbejde, familie, slum og livsdrømme, og hvad der kan ske, når man prøver at ændre sine livsvilkår.

Fra rejsen har jeg hjembragt eksempler på det kunsthåndværk, tekstiler og køkkentøj, man ser på billederne. Disse genstande tager jeg efter aftale med ved foredragene.



Foredragsholder Bente Grue

Grafisk Formgiver Bente Grue har rejst og boet i Sydeuropa, Mellemamerika, Sydamerika (støttet af DANIDA), Mellemøsten og Afrika (støttet af DANIDA) i sammenlagt mere end 7 år.

På denne baggrund holder hun en lang række foredrag med lysbilleder om sine spændende oplevelser.

Foredragene bærer præg af en stor interesse for den 3. verdens lande og mennesker, livsvilkår og kultur, naturen, økologi og bæredygtig handel.

Se billeder på www.bentegrue.dk

Kontakt Bente Grue: tlf. **86 81 42 33** eller foredrag@bentegrue.dk

10 Børneliv i Peru

At rejse med et barn betyder, at man kommer i nær kontakt med de lokale børn. Af skopudserdrene lærte min 12-årige søn at spille top, og gade-børnene fortalte os om deres liv i slumkvarterene. Vi boede i en indiansk landsby, lærte børnene at kende og blev inviteret med hjem og i skole. Pedro tog os med op i bjergene, og 14-årige Beatriz fortalte os om, hvordan hendes liv pludselig blev totalt ændret.

11 Plantefarvning i Peru

Indianerne har en mange tusinde år gammel tradition for at plantefarve garner og væve de smukkeste tekstiler i traditionelle mønstre. Ude i bjerglandsbyerne følger vi hele processen fra råuld og spinding på hånd-ten til farvning med planter, lav og cochennillelus. Ved foredraget medbringer jeg prøver på de garner, jeg var med til at farve, samt et udvalg af nye og gamle tekstiler.

12 Jagten på de eksotiske frugter

På markedspladserne overalt i Sydamerika bugner det med kendte og ukendte frugter og grøntsager. Vi fik lyst til at se, hvor de kom fra, og denne søgen førte os langt op i bjergene og ud i Peru's højjungle. På en platform, der hang under en stålwire, susede vi over brusende floder for at nå ud til de utilgængelige dyrkninger i regnskoven. Her så vi hvordan man dyrker bl.a. kaffe, kakao, bananer, mango og papaya, og vi smagte de mange lækkerier.

Atlanterhavs-øer

2 lysbilledforedrag om Færøerne i nord og Gran Canaria i syd...

Med helikopter til den yderste ø

Rejsen til Færøernes nordøstligste ø, Fugloy, skulle ske med helikopter. Flyveturen blev en usædvanlig smuk oplevelse, fordi solen skinnede fra en skyfri himmel, ned over de sneklædte øer i det blå ocean.

Jeg skulle holde foredrag på skolen i Hattarvík, ikke alene for skolens 4 elever, men også for bygdens øvrige 16 indbyggere, og desuden kom beboerne fra bygden på den anden side af fjeldet. Sammen med skolelæreren og de 4 skoleelever gik vi over til kongsbondens kone, hvor vi kogte økologisk kakao fra Bolivia. Desuden smurte vi boller til hele selskabet, og så var vi klar til en uforglemmelig aften.

Sammen med læreren blev der også tid til at kigge rundt i bygden og omegnen.

Hun fortalte mange spændende beretninger om livet på øen, og jeg blev budt på færøske specialiteter, bl.a. vindtørret lammekød og tørfisk.

Gran Canaria er andet end turisternes land

Med lokalbusser og til fods ad de gamle gedehydstier rejste jeg rundt på Gran Canaria for at opleve øens smukke og særprægede natur, og for at møde den lokale befolkning.

Helt ude på landet går livet sin vante gang, kaktusfrugterne modner omkring de gamle stenhuse, og de små marker og vandingskanalerne blir passet og plejet. Andre steder arbejder man i kæmpe plantager, der dyrker tomater, bananer og meget andet til os, oppe i det kolde nord.

Juleaften tilbragte jeg i en lille bjerglandsby, først til middag hos en 80-årig landsbykone, og siden til Julemidnatsmesse med alle de gamle Canariske traditioner.



Foredragsholder Bente Grue

Grafisk Formgiver Bente Grue har rejst og boet i Sydeuropa, Mellemamerika, Sydamerika (støttet af DANIDA), Mellemøsten og Afrika (støttet af DANIDA) i sammenlagt mere end 7 år.

På denne baggrund holder hun en lang række foredrag med lysbilleder om sine spændende oplevelser.

Foredragene bærer præg af en stor interesse for den 3. verdens lande og mennesker, livsvilkår og kultur, naturen, økologi og bæredygtig handel.

Se billeder på www.bentegrue.dk

Kontakt Bente Grue: tlf. **86 81 42 33** eller foredrag@bentegrue.dk

Breve fra min farmor i Sydafrika

Højtlesning af min farmors breve fra Sydafrika 1904-07

Min farmor, der var husmandsdatter fra Vestjylland, tog den usædvanlige beslutning at rejse alene til Sydafrika i 1904 for at søge arbejde som tjenestepige. Hun skrev en række breve hjem, hvori hun både beretter om de mange ydre oplevelser og de indre tanker om det at være udvandrer.

Maren startede dampskibsrejsen fra Esbjerg, kørte med toget gennem det engelske landskab med kommentaren "De havde ikke deres roer i så god orden som hjemme". I London forfærdes hun over den farlige trafik med 2-spand, 4-spand og endog automobiler.

Atlantehavet d. 23. okt. 1904

Jeg er den eneste danske ombord. Folk mener derfor vist at ha forpligtelser over for mig. "Vi skal nok få lært dig at tale engelsk ganske tåleligt, inden vi når Cape Town" siger de - noget jeg rigtignok betvivler. Hun beskriver livet ombord, maden, det salte drikkevand og varmen.

Cape Town, mandag d. 7. nov. 1904

"Endelig er målet nået. Skal flytte i plads mandag hos en engelsk familie, kun mand og kone, enepige, skal lave mad. Vask og slige ting har jeg ikke med at gøre". Siden blir hun kokkepige hos en anden familie

sammen med Emma.

Vandringen til Cap det gode Håb

Jeg fik frk. Lauridsen med mig, og en dejlig søndag morgen startede vi fra Cape Town, tog train til Simonstown, og derfra havde vi 35 engelske mil - 55 km - til Cap pr. apostlenes befordring. Da de når frem er der et lille hus til overnatning, men det var "rigtignok kun beregnet for herrer, da damer aldrig kommer her." "Søvn blev der ikke meget af, sengene var ikke videre indbydende, de var til brug for turister og benyttedes tillige som ligbåre for søfolk, som drev i land. Og den stærke brænding mod klipperne var just ikke nogen vuggemelodi".

Transvaal d. 20. maj 1905

"For 5 år siden måtte man køre i oksevogn det sidste døgn til Johannesburg, nu går toget helt op. Det er en lang og temmelig besværlig rejse. Når vi er flere kan vi rejse på 3die klasse. Ene er man nødt til at have 1ste, man skal jo opholde sig i toget både nat og dag. Ligeftrem slået ihjel blir man selvfølgelig ikke, men ubehagelighed af anden art kan nemt indtræffe".

Beretning og oplæsning

Foredraget er en blanding af min beretning om min farmors oplevelser og oplæsning med hendes egne ord, der er så typiske for en anden tid.



Foredragsholder Bente Grue

Grafisk Formgiver Bente Grue har rejst og boet i Sydeuropa, Mellemamerika, Sydamerika (støttet af DANIDA), Mellemøsten og Afrika (støttet af DANIDA) i sammenlagt mere end 7 år.

På denne baggrund holder hun en lang række foredrag med lysbilleder om sine spændende oplevelser.

Foredragene bærer præg af en stor interesse for den 3. verdens lande og mennesker, livsvilkår og kultur, naturen, økologi og bæredygtig handel.

Se billeder på www.bentegrue.dk

Kontakt Bente Grue: tlf. **86 81 42 33** eller foredrag@bentegrue.dk

Besøg hos de økologiske kaffebønder i Mexico

Referat i Herning Folkeblad af kaffeforedraget

Højskolelærer og globetrotter Bente Grue fra Silkeborg satte forleden punktum for foredragsrækken Den eventyrlige verden ved et velbesøgt foredrag.

Økologiforedrag under gudstjenesten var en af de mange oplevelser, tilhørerne blev delagtiggjort i gennem Bente Grues fængslende lysbilledforedrag. Hun gennemgik i ord og billeder sine oplevelser under et ophold hos de fattige økologiske kaffebønder i Mexicos bjerge, hvor de under utrolig arbejdsomhed, nøjsomhed og med primitive hjælpemidler skaffer til livets ophold ved at dyrke jorden på urskovens præmisser. Kaffebønderne bygger selv deres huse og fremstiller selv byggematerialet. De avler også selv de fleste af deres fødevarer, som hovedsagelig består af grøntsager. Bønderne hjælper hinanden meget i det daglige arbejde.

Modstand fra plantageejerne

De økologiske bønder har mødt megen modstand, især fra ejerne af kaffeplantagerne, men har nu dannet deres egne kooperativer - en slags andelsbevægelse - hvorigennem også salget af deres produkter foregår. Den økologiske kaffe dyrkes for en stor del op ad bjergsiderne fra cirka 600 til 1800 meters højde. Dyrkningen er meget arbejdskrævende, idet der på grund af voldsomme regnskyl hele tiden skal sørges for, at muldjorden ikke skylles ned ad bjergsiden. Derfor må de grave grøfter og plante bindeafgrøder, som for eksempel citrongræs. Af citrongræsset fremstiller bønderne the, der især bliver solgt til Japan.

Luger og beskærer i stedet for at sprøjte

Kaffebusken har det bedst i skygge og med et jorddække af grønne planter. Det er derfor vigtigt ikke at sprøjte, men i stedet luge og beskære. Derved holdes fugten i jorden og sikrer en bedre avl. Kaffen bliver plukket af i flere omgange, da bønnerne altid bliver uens modne. Efter plukningen bliver kaffebønnerne lagt i blød for at få frugtkødet løsnet. Herefter skal bønnerne tørres, renses og fyldes i sække med 60 kilo i hver.

Se billeder på www.bentegrue.dk

Kontakt Bente Grue: tlf. **86 81 42 33** eller foredrag@bentegrue.dk

Går i to timer med sækkene på ryggen

Kaffesækkene bliver båret på ryggen ned ad bjergsiden til kafferisteriet, og vandreturen kan til tider tage to til tre timer. Den færdige kaffe sorteres i tre kvaliteter, der bliver solgt i henholdsvis Europa, USA og lokalt. Prisen på de færdige bønner er cirka 20 kroner kiloet. Det giver de producerende kaffebønder et udkomme på sultegrænsen, men de bliver stadig dygtigere til at udnytte den frodige naturs muligheder. For eksempel har de konstateret, at banantræer er særdeles gode skyggetræer, såvel for kaffebusken som for muldjorden. Samtidig giver deres frugter et godt kosttilskud og måske endda mulighed for yderligere salg.

Økologiforedrag under gudstjenesten

Samfundet i landsbyerne er bygget op omkring den grundtanke, at alting er levende og skal passes med omsorg og kærlighed - en rest af gamle indianske leveregler. Derfor er det også helt naturligt at give gæster med interesse for at dyrke og bevare naturen lov til at fortælle om deres interesse og viden under gudstjenesten, hvor alle i forvejen er samlede. Alt arbejde er håndarbejde og foregår med hakke og skovl. Man gøder kun med kompost, fremstillet i landsbyen. Kaffebønderne er meget opmærksomme på, at den frodige jungle hurtigt bliver til ørken, hvis jorden dyrkes forkert. Derfor sker al dyrkning på naturens betingelser - nok en tanke, der er værd at skele til i Vesteuropa.

Fester og majsøl i forsamlingshuset

De små landsbysamfund lever i et tæt fællesskab. De har blandt andet forsamlingshuse, hvor de arrangerer lokalt teater, og hvor man fester og mødes for at drikke majsøl. Forsamlingshuset bliver passet af en kreds af beboere og betragtes som fælleseje. I det forsamlingshus, Bente Grue besøgte, stod der således på væggen "Dette hus er dit! - Pas på det og respekter det!". Undervisningen etableres privat og foregår meget med tegninger af arbejdsprocesserne og oplæring i praktiske færdigheder, som for eksempel kunsten at dyrke økologisk. Der er kun få, der kan læse og skrive, men de kan deres job i dagligdagen.

En glad økobanan fra Costa Rica

Uddrag fra Bente Grues artikler om bananbønder

Costa Rica blir ikke kaldt en bananrepublik for ingenting. Kæmpe landområder er fuldstændig plantet til med bananer. Jeg ville gerne se, hvordan der ser ud inde i plantagene, så en dag stod jeg af bussen ved et tilfældigt bananpakkeri, og spurgte, om jeg måtte kigge mig omkring.

Plantagens grønne skønhed

Op så trådte jeg ind i den grønne verden. Bananpalmerne, der i virkeligheden er kæmpe stauder, stod som søjler i en uendelig stor hal og bar taget af de store grønne, smukke bananblade.

Jeg mødte bananarbejderne inde i plantagen, og fik lov til at følge bananernes vej fra "palmerne" til de ligger klar i kasserne til eksport.

Alle arbejder i en rasende fart, men havde alligevel tid til et par ord og et smil, når jeg faldt i snak med dem, og også spurgte, om jeg må fotografere dem.

Rejsen til Talamanca

Jeg skramler afsted i en gammel bus, først på asfaltvej, siden på jordveje, ind i Talamanca-provinsen med dens brusende floder, tropiske regnskov og småbønder, der dyrker bananer, majs, ris, bønner og kaffe mm. Jeg fik lov til at bo nogle dage hos en familie, og var med ude i deres marker for at se, hvordan de dyrker økologiske bananer.

Det økologiske familielandbrug

Vi vandrer ud gennem deres marker, der er helt anderledes end plantagerne. Her dyrkes alle afgrøderne ind imellem hinanden. Der dyrkes høje laureltræer, der bruges til tømmer, og samtidig gir skygge til bananerne, kaffen og kakaobuskene. Indimellem dyrkes majs, bønner, ris, ananas og andre afgrøder til familiens eget brug. Ved at have større afstand mellem bananplanterne, og ved at give dem bedre vækstbetingelser. Med bl.a. kompost og delvis skygge, kan man helt undgå at sprøjte med de mange pesticider, insekticider, funkisider og andre kemikalier, der bruges så meget af i de almindelige plantager.

Se billeder på www.bentegrue.dk

Kontakt Bente Grue: tlf. **86 81 42 33** eller foredrag@bentegrue.dk

Vi sejler ud i en udhulet træstamme

Vi skal ud til nogle af de fjernere marker. Jeg vil hellere kalde det dyrkninger, for det ligner nærmest en åben skov med alle mulige slags træer, buske og planter mellem hinanden. Jo mere jeg får fortalt, jo mere imponeret blir jeg over den kolossale viden, der ligger bag denne måde at dyrke på.

Med påhængsmotoren på nakken vandrer jeg med Demetreo gennem dyrkningerne ned til floden, hvor hans store elegante kano, der er lavet af en kæmpe, udhulet stamme, ligger fortøjet. Vi sætter påhængsmotoren på og sejler ud i den rivende strøm.

Området er gennemskåret af rivende floder, og afstandene er store mellem beplantningerne, når der skal dyrkes på naturens betingelser.

Fra markerne ude på bjergskråningerne skal en hest først bære to-tre stokke bananer ad gangen ad smalle stier ned til floden. Her skal de lades over i kanoen, og når kanoen er fuld, skal lasten sejles ned ad floden til ladepladsen for enden af jordlandevejen.

De store kølecontainerlastbiler kan ikke nå herud, så bananerne skal køres herfra i mindre lastbiler ud til den store landevej, til kølebilerne.

Andelsbevægelsen

De økologiske småbønder i området har slået sig sammen i et kooperativ, der er bygget op på samme måde som den danske andelsbevægelse. De ønsker at blive istand til at sælge deres gode økologiske bananer direkte til forbrugerne i Europa gennem deres egen andelsvirksomhed.

De har de samme drømme og ønsker for fremtiden, som vi havde i Danmark for 100 år siden, da vores bedsteforældre skabte vores andelsmejerier og vores andelsbevægelse.

Uddrag fra 2 artikler af Bente Grue, bragt i tidsskrifterne Max Havelaarbladet, marts 98 og Praktisk Økologi nr. 2, marts-apr. 98.